

002/12 OSTRI MED TUNDRA

FYLKE: Oppland og Sogn og Fjordane
Kommune: Skjåk og Luster

Nedbørfelt: 472 km²
Toppunkt: 2088 moh.
Utløpspunkt: ca 445 moh.
Marin grense: -
Kraftpotensial: 300 GWh
SP-kategori: III
Økonomiklasse: 2-3
Naturgeogr. region: 33c og 35d

Vassdraget drenerer de nordøstligste deler av Breheimen og ligger på vannskillet mot vest. Nedbørfeltets nedre deler har et kontinentalt klima. Ved Bråtå er normalnedbøren 523 mm/år. Nedbøren øker kraftig mot vannskillet. De vestlige delene av Syrtbytta mottar 2000-2500 mm nedbør årlig.

Hovedvassdraget har sitt utspring i Blankbergstjern på vannskillet mot Jostedalen. Herfra renner elva i sørøstlig retning via Mysubyttvatn gjennom Mysubyttalen. Syrtbytta drenerer områdene i sørvest hvor Syrtbyttvatnet ligger. Etter samløp med Syrtbytta har hovedelva lite fall og strekningen er kalt Stilla. Ved Sota renner elva ut i et 7,5 km langt innsjøsystem som består av Veslvatn og Liavatn. Liavatn er nedbørfeltets største innsjø med et areal på 2,6 km². Fra Liavatn renner Ostri i nordøstlig retning til samløp med Otta ved Dønfoss bru. Hoveddalen nedstrøms Liavatn er først trang for så å vide seg ut innerst i Bråtågreudi hvor elva danner et interessant dreneringsmønster. Ostri deler seg i to omtrentlig like store løp ca 1 km før utløp. Tundra er største tilløpselv med et areal på 117 km² og slutter seg til Ostri like før denne renner ut i Otta. Tundra ligger sørøst for Ostri og har nesten ikke innsjøer. Hoveddalføret inn til Syrtbyttvatnet ligger under tregrensen. Nedre del av Tundradalen er også skogkledd. Vassdraget for øvrig består av mye høyfjell. Tverrådalskyrkja sør i feltet er høyeste topp. Langs vannskillet både i nord og sør er det flere breer hvorav Sikilbreen i nord er den største.

Berggrunnen består i hovedsak av gneiser av forskjellig opprinnelse. Breenes erosjon fører til at elvene tilføres fint materiale. Det meste av dette avsettes i innsjøene.

Lav- og lyngrik furuskog dominerer dalføret opp til Liavatn. Langs østsiden av vannet fortsetter furuskogen på de flate partiene ca 50 m opp i sida, mens bjørka har overtatt fullstendig helt ned til vannkanten på vestsiden. Langs bekke drag kan en finne innslag av gråorsumpskog. Små flate til svakt hellende fattigmyrer og mellommyrer er vanligst i dalføret. Myrarealet øker innover i dalen. Dvergbjørk og lyngheier, ofte med lav i bunnvegetasjonen, er rådende vegetasjonstype i alpin sone.

I nedre deler er det ca 40 gårdsbruk med 1400 da dyrka jord. Beitevoller forekommer både rundt Mysubyttseter og Sotaseter. Bilvei går inn til samløpet mellom Syrtbytta og Mysubytta. Skogen opp til Liavatn og nedre del av Tundras dalføre drives relativt intensivt. Ved Liavatn er det en del hytter. Tundradalen er lite berørt, men har tidligere vært nytt til seterdrift. Det går vei inn til Tundradalsseter.

Naturfaglige verdier

Ostri med Tundra har store naturfaglige verdier, og er egnet som typevassdrag for Nord-Ottadalen. Nedbørfeltet ivaretar viktige naturfaglige verdier i et område som strekker seg fra 400-2000 m o.h. Vassdragets avtagende brepåvirkning, ved at breslam sedimenteres i innsjøene, gjør det limnologisk interessant. Vassdraget har referanseverdi, særlig Tundra, men andre vassdrag i Nord-Ottadalen, særlig Skjøli, er bedre egnet. Vassdrag i Nord-Ottadalen er ikke representert på tidligere verneplaner.

Geofag

Nedbørfeltet er tydelig glasialt preget med bratte dalsider, overfordypninger og dalklyper. Ostri er rikt på fossile og delvis inaktive fluviale former. Både erosjonsformer (canyoner, raviner) og sedimentasjonsformer (delta, elvesletter, vifter) vitner om tidligere tiders fluviale aktivitet. Dagens breer gir grunnlag for betydelig fluvial aktivitet. Det meste av sedimentene fra de brenære områdene akkumuleres i de mindre innsjøene i vassdraget.

*Stor verneverdi ****

Botanikk

Vassdraget har stort mangfold av arter og vegetasjonstyper. Varmekrevende eller ekstremt kalkkrevende arter og vegetasjonstyper er relativt sparsomme og fragmentariske, men forekommer i alle deler av vassdraget. Sump- og våtmarksvegetasjonen er relativt velutviklet. Både boreal og alpin vegetasjon er også velutviklet og representativ. Produktiviteten er liksom i tilgrensende områder middels stor. Store verdier knytter seg likevel til høyproduktive og svært uberørte områder i øvre deler av vassdraget i tillegg til våtmarksområdene i nedre deler. De store variasjonene innen vassdraget gjør det til et potensielt viktig forsknings- og undervisningsobjekt.

*Meget stor verneverdi *****

Landfauna

Nedbørfeltet har en forholdsvis rik forekomst av våtmarksfugler. Ender og vadefugler er ganske godt representert. Områdene rundt Bråtåvatn og Liavatn/Veslvatn utgjør de viktigste biotopene for våtmarksfugler. I Tundras delfelt er sandlo, boltit, heilo og de vanlige våtmarkstilknyttede spurvefuglene påvist. I Tundradalføret raster kortnebbgås under vårtrekket. Nedbørfeltet har betydning for sårbare rovfuglarter, og i enkelte partier hekker flere arter konsentrert.

Området har meget godt villreinterreng med store arealer med beite. Dalmunningen ut mot Ottadalen har tett vinterbestand av elg. Ellers finnes elg spredt med sommerbeiter helt inn til Syrtbyttvatnet. Hjort og rådyr har også gode beiteområder. Gaupe streifer inn i Ostridalen fra mer stabile gaupeterreng lengst øst. Mår har tett bestand. Mink og grevling finnes i gode bestander. Området er variert i naturtyper og artsmangfoldet er høyere enn tilgrensede felt. Flere arter finner gode reproduksjonsmuligheter i dalen.

*Stor verneverdi ****

Vannfauna

Vassdraget har mange forskjellige typer av ferskvannslokaliteter både over og under tregrensen. Et interessant trekk er forskjellen mellom Syrtbytta og Mysubytta som renner sammen øverst i hoveddalføret. Mysubytta er tydelig brepåvirket mens Syrtbytta har klart vann. Syrtbyttvatnet og Mysubyttvatnet er eksempler på at vann med sterk tilslamming har dårlige produksjonsforhold. Vannkjemisk og faunistisk er de to grenene også forskjellige. Hovedelva før og etter Liavatn har mange interessante partier. Det er god bestand av ørret i Ostri og i vannene i vassdraget. Hovedelva er fiskeførende helt opp i nedre del av fjellregionen. Med unntak av noe kanaliseringarbeid ovenfor samløp med Otta, er det ikke gjort inngrep som antas å ha virkning på ferskvannsfaunaen i vassdraget. Vassdraget har derfor stor referanseverdi. Også som typevassdrag ivaretar vassdraget de ferskvannsbiologiske verdier i forfjell- og fjellregionen innen det nordvestlandske grunnfjellsområdet.

*Meget stor verneverdi *****

Kulturminneverdier

Omkring Liavatn har en funnet forskjellige typer boplass-spor som trolig går tilbake til forhistorisk tid. Bl.a. ligger to interessante hellere i lia øst for vannet, og funn i en heller i fjellet nord for vannet kan være fra steinalderen. Ifølge en lokal tradisjon lå det en grend ved vannet før Svartedauen. I lia øst for vannet ligger en jernvinneplass og i Sotskarvet like ved er det spor etter uttak av klebergryter. Fangstanlegg, tufter og hellere finnes mange steder i fjellet, bl.a. 20 fangstgroper for elg ved Tundra

og 21 bogastiller ved Sottjørnin.

Bråtågrenda skal ha blitt ryddet i 1730-50-åra. Den sentrale delen av grenda har særlig godt bevart gammel bebyggelse og kulturlandskap. Øvre del av Ostridalen og Tundradalen har vært seterdaler. Mange av setrene har godt bevarte setermiljøer, bl.a. Tundradalssetra. I tillegg til setring, beite og utslått har skogs- og sagdrift vært viktig. Det ble fløtet tømmer fra Dyringen og nedover. Jakt og fiske har etterlatt gamle naust og jaktbuer i fjellet. Her finnes det ellers en rekke tjæremiler. Den viktige drifteveien fra Stryn gjennom Rauddalen gikk over Bråtååsen og gjennom Bråtågrenda. Andre gamle ferdselsveier fra Vestlandet kom ned Ostridalen. Området har verdifulle ferdselsminner, bl.a. utliggerbuer i Bråtågrendi og på Tundradalssetra.

Kulturminnene i området er varierte og dekker et langt tidsrom. Interessante kulturhistoriske problemstillinger er bl.a. knyttet til forbindelsene mellom bygdene øst og vest for fjellet. Deler av Bråtågrendi er godt egnet for studier i byggeskikk og kulturlandskap. Området har kunnskapsverdier av lokal og til dels regional betydning, og opplevelsesverdien styrkes av flotte naturomgivelser. Flere kulturminner har tilknytning til vann.

*Meget stor verneverdi *****

Friluftstinteresser

De store landskapsmessige kontrastene sammen med vassdragets preg av liten påvirkning gjør området svært opplevelsesrikt. De ulike dalene har alle sitt særpreg. Hele nedbørfeltet er svært godt egnet til tradisjonelt friluftsliv. De aktivitetene som utøves er fotturer, skiturer, jakt og fiske. Vassdraget er et viktig nærfriområde for lokalbefolkningen. Det har også stor regional og nasjonal verdi ettersom det er et av de vanligste utgangspunkt for turer i Breheimen og Jostedalen. Sotaseter er et knutepunkt for dette stinettet. Bruken av området er stor.

*Meget stor verdi *****

Landbruksinteresser

Landbruksmessig utnyttelse er knyttet til dalføret og Bråtååsen. I Bråtåbygda er det ca 40 gårdsbruk med 1400 da dyrka jord. Innover i dalføret har det tradisjonelt vært seterdrift og utmarksbeite. Produksjonen er god i dalbunnen og dalsidene samt i de lavere fjellområdene. I Tundradalen er det mye skrinne arealer, men også områder med bra beite der det finnes setrer.

*Stor verdi ****

Kraftressurser

Kraftressursene i Ostri kan utnyttes i forbindelse med en utbygging i Øvre Otta. Avløpet fra Liavatn må pumpes opp i Rauddalsvatn, mens Tundra (sammen med Skjøli) ovenfor ca kote 1000 kan overføres ved gravitasjon. Det er ikke forutsatt reguleringsmagasiner i Ostri ved denne utbyggingen. Avløpet fra Liavatn vil kunne gi ca 160 GWh midlere årsproduksjon relativt billig kraft, mens Tundras andel av overføringen av Skjøli/Tundra er 140 GWh billig kraft. Overføringen av Tundra henger nøye sammen med Skjøli.

Alternativt kan Tundra (og Skjøli) bygges ut separat mot Bismo. Prosjektene i Øvre Otta er med i videreføringen av Samlet plan.